

Leszámítva néhány lekerített és jól őrzött kormányzati vadászterületet, az erdő azelőtt „közmű” volt. Keresztül-kasul járhatott benne bárki, felüdülhetett, kiszellőztethette magát, gyűjthetett gombát, gyümölcsöt, tüzelőt, ha olyan kedve volt, vagy éppen a szükség úgy hozta. Mára a hazai erdők 40 százaléka magántulajdonba került. Tudjuk, a legjobb tulajdon a magántulajdon. Ezt nem vitatja senki sem. A szakemberek azt mondják, az erdőgazdák nagy része is lelkiismeretesen munkálkodik új birtokán. Itt-ott azonban látni néhány fekete foltot, amely azt jelzi: a társadalom egyszerű embe-
rének megint hátrébb kell húzódnia egy lépéssel.

Kutyák, puskák, kerítések

Ki mehet be az elkerített magánerdőkbe?

Május 26-án két fiatalember kutyát sétáltatott a mecseki Varga-hegy aljában. Máskor is futatták már az ebeket a közeli erdőkben, most is teljesen gyanútlanok voltak. Kissé eltávolodtak a Mánfa és Sikonda között vezető piros jelzésű turistaúttól, amikor úgy jó 60-70 méternyire tőlük hirtelen megjelent egy terepjáró. Egy bokorsáv mögött tartózkodtak ekkor, s éppen magukhoz akarták rendelni a kutyákat, amikor két puskalövés dörent. A tőlük 5-10 méterre fülelő kutyák közül Popeye, a tacskó-kopó keverék azonnal kimúlt, Roy, a huszonhárom hónapos ír szetter pedig súlyosan megsebesült. A fiúk rögtön a lövés irányába indultak, de mire

odaértek, addigra a gépkocsi már elhajtott.

Royjal nem végzett azonnal a golyó, öt később a helyszínre hívott állatorvos altatta el a sebesülést súlyosságára való tekintettel. Az eset a turistaúttól 160-180 méter távolságra történt, a fiúk elmondása szerint minden figyelmeztetés nélkül. Nagyobb baj is történhetett volna, hiszen a két fiatalember majdnem a lövés vonalában állt.

Azóta már lezajlott a komlói rendőrkapitányság vizsgálata, és kiderült, hogy a ravaszt meghúzó N. G. jogszerűen járt el, hiszen a két kutya vadászterületre, ráadásul magántulajdonban levő birtokra tévedt. A fiúk és családjaik most fellebbe-

zésre készülnek, mert úgy találják, hogy N. G. több tekintetben sem tartotta be a vadászati törvény erre vonatkozó paragrafusait. Arról nem is beszélve, hogy a fiatal emberek elmondása szerint semmiféle tábla sem figyelmeztette őket arra, hogy magánterületen járnak, s a lövések előtt sem szólította fel őket senki, hogy fogják pórásra az ebeket, és azonnal távozzanak.

Nincs mód az olvasó elé tárnai az eset minden részletét s az ügyben elhangzó pró és kontra véleményeket, legyen elég annyi, hogy a föld- és erdőprivatizáció kezdete óta ez volt talán a legsúlyosabb incidens, melyben tulajdonosok és „idegenek” kerültek szembe. Hiba lenne mindenáron borús jóslatokba bocsátkozni, de való igaz, hogy a mecseki kutyaugy továbbbi konfliktusok árnyékát vetíti előre.

***

Magyarország jelenleg 1,8 millió hektárnyi erdővel rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy hazánk területének 18 százalékát fedik lombok. Az európai átlag 26 százalék.

– A szakemberek kiszámolták, hogy az európai átlagszint az a minimumérték, amely egészséges természeti környezetet teremt az ember számára – magyarázza Kovács Mátyas, a KTM Természetvédelmi Hivatalának főosztályvezetője. – A mi országunk tehát már oxigénhiányos területnek tekinthető, csak az írek, az angolok, a görögök és a törökök kullognak mögöttünk.

A magyar kormány állítólag ígéretet tett az erdőterület fejlesztésére az EU-csatlakozás előkészítésére összeállított dokumentumokban, azt azonban nem tudni,

hogy végül sikerül-e majd valóra váltani a nagyformátumú elképzeléseket. Agrárszakemberek szerint legalább 900 ezer-egymillió hektárnyi terület kerül ki majd a szorosan vett mezőgazdasági termelésből, s ennek nagy részét be lehetne erdősíteni.

Félő azonban, hogy a jelenlegi kormányoknak más elképzelései vannak ezekkel a hektárokkal, hiszen éppen most készül arra, hogy ha áttételesen is, de felszabadítsa a külföldiek földvásárlását. A Nyugatról érkező befektetők pedig aligha akarnak majd tölgyesekkel és bükkösökkel bajlódni, az olcsón megtermelt zöldség, gabona; a harmadnyi összegért tenyészített vágóállat sokkal gyorsabban forgatja a pénzt.

Komoly kérdés az is, miként alakul, milyen végleges formát ölt majd a hazai erdőállomány tulajdoni szerkezete, milyen munkát végeznek az erdőhöz jutott új magánbirtokosok.

***

Eddig körülbelül 700 ezer hektárnyi erdő került magánkézbe Magyarországon az első és a második kárpótlás során, illetve a termelőszövetkezetek részarányosításakor. Még nem zárult le a folyamat, a magánerdők területe körülbelül 720-730 ezer hektár lesz majd a végén. Több erdész, a minisztériumoktól, hivataloktól távol élő szakember is állítja, hogy az akkori kormány minden jó szándéka ellenére elkapkodta az erdőkárpótlást.

Leginkább azt hozzák fel példának, hogy az erdőterületeket is csak az aranykorona-értéknek megfelelően mérték ki, akár a termőföldeket, a rajtuk levő fákkal

nem törődött senki sem. Már 500 vagy ezer forintos kárpótlási jeggyel is hozzá lehetett jutni egy-egy hektárnyi „átlagerdőhöz”, melynek valós értéke egyébként 1–1,2 millió forint között mozgott.

A másik, amit általában minden hozzáértő megemlíti, hogy az erdő – a termőfölddel szemben – különleges szakértelmet követel. Nem véletlen, hogy a törvény értelmében rövid távú, azaz egyetlen esztendőre szóló gazdálkodási tervet csak olyan ember készíthet, aki szakirányú középiskolai végzettséggel rendelkezik, a hosszú távú, azaz a tízéves erdőtervekhez pedig már diploma kell.

Márpedig az erdőknél csak hosszú távon szabad gondolkodni, hiszen egyes fajok vágásfordulója (ez az ültetéstől a vágásérettségig számított idő) eléri a 80-120 évet is!

Némi zavart keltett az is, hogy a tulajdonosok nem rendelkezhetnek szabadon az erdeikben található fákkal. Gazdálkodásukat szigorú előírások szabályozzák, tartaniuk kell magukat a hatóság által jóváhagyott erdőtervhez, a törvény megköveteléseivel. Vágni csak akkor és annyit vághatnak, amikor és amennyit az erdőterv megenged nekik.

***

Mindezt azért volt érdemes leírni, hogy az olvasó érezze, mennyire különös és ellentmondásos helyzetbe kerültek az új birtokosok. Tulajdonosok, de mégsem azok a szó köznapi értelmében. Ennek az az oka, hogy az erdő óriási biológiai, élettani és nemzeti értéket képvisel, s nemcsak a birtokos gazdálkodási ☺

szempontjait, hanem a közjó érdekeit is szolgálja.

Természetesen nem minden birtokos ismerte eléggé az erdőgazdálkodásra, a magánerdőre vonatkozó szabályokat, vagy nem mindenki volt hajlandó tudomásul venni őket. Az új gazdák egy része sokkal erősebbnek érezte a tulajdonosi jogait, mint a rá vonatkozó kötelmeket, s egész egyszerűen kivágta, majd eladta az erdőjében található fákat. A tarra vágott himfai és szőcei erdőt, no meg a csobánkai, nagykőrösi eseteket emlegetik a leggyakrabban, de az az igazság, hogy az ország minden szögletében előfordultak hasonlók.

A minél előbb zsebre tehető pénz hajtotta ezeket a birtokosokat. Nem csoda, hiszen egy köbméternyi tölgy például négyezer és negyvenezer, a nyárfa háromezer és húszezer, a bükk ára pedig négyezer és harmincöt ezer forint között mozog, attól függően, hogy tűzifáról vagy minőségi rönkről van szó. Egyetlen hektáron pedig, mondjuk a Budát övező pilisi erdőben körülbelül 180-200 köbméternyi fa található.

A gyorsan realizálható haszon megvadtított egyeseket, előfordult, hogy az önkényes vágáson kapott tulajdonos még az intézkedésre érkező rendőrnek is neki akart menni a kezében levő motoros fűrészszel.

***

Mára már erősen megcsappant a feketevágások száma, de nem szűnt meg maga a jelenség.

– Összesen 1100 önálló erdőtulajdonos van a mi körzetünkben – mondja *Vaspöri Ferenc*, az Állami Erdészeti Szolgálat Veszprémi Igazgatóságának vezetője –, de a tavalyi évben csupán hat engedély nélküli fakitermelés fordult elő nálunk. A leg súlyosabb esetben 1,4 millió forintos bírságot szabtak ki, ám ezt a tulajdonos képtelen kifizetni, ezért bírósági végrehajtásra kerül sor nála, magyarán elárverezik az erdejét.

Az igen erős tulajdonosi tudat nem csak a kitermelésben nyilvánul meg. Itt kanyarodhatunk vissza a Mecsekben eldőrdült lövésekre. Vannak, akik az erdőt éppen olyan tulajdonuknak tekintik, mint egy hétvégi telket vagy egy családi ház kertjét.

– Már előtte is hallottam arról, hogy egyesek elkerítik az erdejüket – mondja Kovács Máttyás –, de Révfülöp környékén személyesen is megbizonyosodtam erről. A kislánnyommal kirándultunk arrafelé, s egy pont után egész egyszerűen nem tudtunk továbbmenni, mert mindenütt erős, erdőket szegélyező kerítésébe ütköztünk. Sehoh sem volt rajtuk kapu vagy átjáró,

sok-sok kilométert kellett megtennünk ahhoz, hogy kikerüljünk őket. Mint természetvédelmi szakember rendkívül károsnak tartom a szinte hermetikus elkerítéseket, komoly ökológiai gátat jelentenek, akadályozzák a vadon élő állatok vonulását, veszélyeztetik az adott terület biodiverzitását, azaz biológiai sokféleségét.

***

A kerítések a hivatlan látogatók ellen készülnek. Kérdés persze, hogy ki számít hivatatlannak. Ugyanis még a középkor feudális urai is megengedték, hogy jobbágyaik a leszáradt ágakból és gallyakból tüzelőnekvalót gyűjtsenek, hogy gombázzanak, s hogy összeszedjék az erdei gyümölcsöket. Sajnos több száz évvel később, azaz ma is tömegével vannak olyan szegénysorban élő családok, akiknek sokat jelentenek az erdő kínálta javak. A törvény szerint állami erdőben továbbra is gyűjthetnek, legalábbis a saját szükségleteik kielégítésére, a magánerdőkben azonban ehhez már a tulajdonos előzetes engedélyre van szükség.

– Én 36 hektárnyi erdővel rendelkezem – mondja *Reményi Ferenc*, a ceglédberceli erdőbirtokosság elnöke –, de eddig még eszembe sem jutott, hogy elkerítsem. Már csak azért sem, mert ez óriási összegbe kerülne, ráadásul engem, de az erdőbirtokosság többi tagját sem zavarják a gombázók, vagy akik összeszedik az erdei gyümölcsöt. Szedjék. Egyikünknek sincs olyan vállalkozása, amely ezeket hasznosítani tudná.

Nem mindenki gondolkodik így. Sokan nemcsak a gombázóktól és a gyűjtögetőktől tagadják meg az engedélyt, de a kirándulókat, a turistákat is szeretnék távol tartani. S a védelem eszközei, módszerei egyre keményebbek, kíméletlenebbé válnak, ahogy a mecseki eset bizonyítja, de hallani olyan bakonybéli magánerdőről a Somhegy környékén, amit kiképzett kutyák őriznek.

– Szerintem az erdők privatizációja közösség elleni büntett volt – szögezi le *Kalmár László*, a Magyar Természetbarátok Szövetségének titkára. – Nem akarok pánikot kelteni, de a jelenlegi helyzetben benne van annak a lehetősége, hogy így vagy úgy, de kiszorítsák a turistákat a magyarországi magánerdőkből. A Zala megyei Zél-pusztára például már be sem tehetjük a lábunkat, ezt teljesen körbekerítette a tulajdonosa. Negyvenezer tagja van a szövetségünknek, 50 százalékuk 18 éven aluli. Egyfelől mindenütt azt halljuk, hogy a fiatalok nevelésében milyen fontos szerepe lenne a természet tisztelőtének,

másfelől sorra emelkednek a kerítések.

Annak ellenére húzzák ki ezeket drótokat a birtokosok, hogy a törvény kimondja: az erdőnek *korlátlanul átjárhatónak* kell lennie.

– Elkeríteni csak különleges esetekben, például az erdő felújításakor lehet – magyarázza *Dauner Márton*, az FM Erdészeti Hivatalának elnöke. – Ám ez az elkerítés csak átmeneti állapotot jelenthet, s előre be kell jelenteni az Állami Erdészeti Szolgálatnak. S ha mindez turistaútvonalat is érint, akkor gondoskodni kell az átjárás lehetőségéről, illetve új útvonalat kell kijelölni.

Kalmár László szerint az átjárhatóság ügyével nem is foglalkozott az erdőtervény első tervezete. Ezt a konzultációkon részt vevő természetbarát szövetség erőltette bele a jogszabályba...

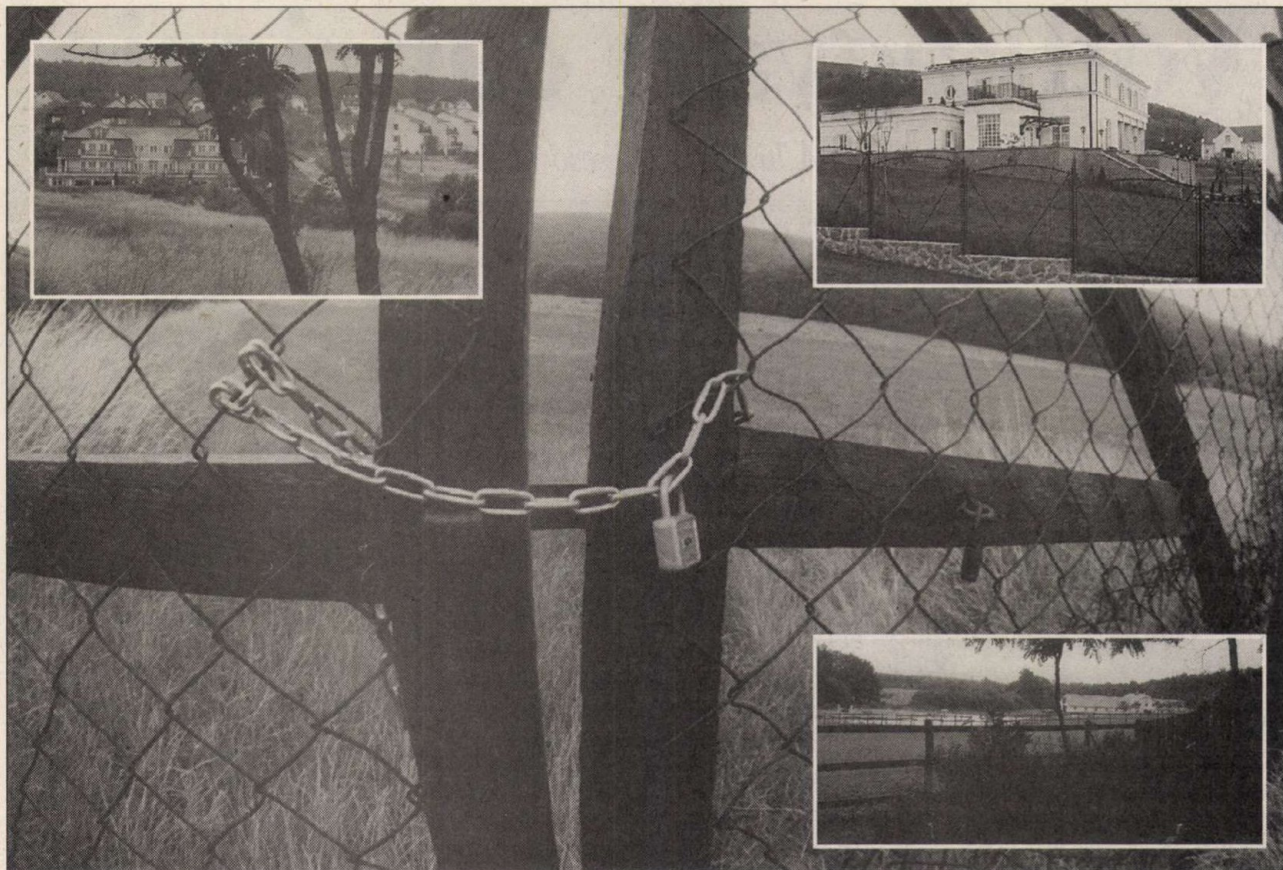
***

Igazságtalanok lennénk, ha azt mondanánk, hogy csak a privatizáció nyomán szorulnak ki itt-ott a szegények és a turisták az erdőkből. Más gondok is vannak...

Budapest számára például a várost körülölelő erdők magát az életet, az oxigént jelentik. Ez a 67 ezer hektárnyi „zöld tüdő” az állam tulajdonában van, a Pilisi Parkerdő Rt. kezeli, s legnagyobb része, pontosan 42 ezer hektár természetvédelmi oltalom alatt áll.

– Ez az oka annak, hogy egyes szakemberek szerint Budapest 30 kilométeres gyűrűjében alig találni privatizált erdőt, s a 67 ezer hektáron általában is csak egy 3600 hektáros terület került a kárptólás hatálya alá – tájékoztat bennünket *Zambó Péter*, a Parkerdő Rt. főmérnöke. – Kedvelt kirándulóhelynek számítanak a területeink, évente 10 millió látogató fordul meg az erdőinkben.

Komoly változásokon esik át napjainkban a főváros. A tendenciák azt mutatják, hogy Budapest elitje – részben a rossz közbiztonság, részben a rendezetlen környezet miatt – igyekszik elhagyni a fővárost, s kiköltözik a környező településekre. Számos építési vállalkozás alakult már arra, hogy ezt az igényt kiszolgálja, s olyan szép fekvésű, de ami a lényeg: *jól őrizhető* lakónegyedeket kínál, amelyek gyakran a Budapest környéki erdők szélén állnak. Elsősorban a várostól nyugatra, északnyugatra eső területek a legkedveltebbek, olyan falvak, mint például Budakeszi, Nagykovácsi vagy Telki. De szívesen települnek az itt vezető fontosabb főutak mellé különböző motelek, kereskedelmi cégek, raktárházak, bevásárlóközpontok is.

Nem nehéz kitalálni, hogy ez a terjeszkedés az eddig háborítatlan zöld környezet rovására történik. Törökbálint határában például 90 hektáros gyümölcsöszt vágta ki azért, hogy ott a Michelfeit, a Cora, a Glaxo Wellcome helyet találjon. Hangsúlyozzuk, nem erdőről volt szó, hanem gyümölcsösről, ami persze egyéb előnyeik kívül ugyanúgy oxigént adott, mint egy erdő.

Telkiben most éppen a Becco Kft. nevű építési vállalkozás hirdeti a házait öles táblákon: az általa épített lakókörzet körülbelül 100 méterre esik az erdőtől. A Bankár Kft. még közelebb merészkedett a maga „kereskedelmi szálláshelyével”, ők már csak harminc méterre vannak a pilisi parkerdő vadkerítésétől.

– Telkiben vita is dúl a helyi önkormányzat és az állam között – magyarázza Zambó Péter. – Az önkormányzat szeretne megszerezni és belterületbe vonni egy olyan földszávet, amelyen a Pilisi Rt. már megkezdte az erdőtelepítést.

A Demokrata információi szerint még nem zárult le az összecsapás, de sejthető, hogy az önkormányzat jó pénzért adhatná el ezt a területet is valamelyik építési vállalkozásnak. Gond van Budakeszi határában is. Itt egy erdőben levő tisztást, egy festői szépségű völgyet bérel az Rt.-től Fe-

nyő János Vico nevű cége. Ez eddig nem lenne baj, csakhogy a Vico lovardát alakított ki a területen, s egy hatalmas, több százmilliósi épületegyüttest húzott fel a közepére. Méghozzá minden engedély nélkül...

Hivatalos eljárás folyik az ügyben, Szemereki Zoltán, Budakeszi polgármester szerint a Vicónak bontani kell majd a dolgok jelenlegi állását nézve, de még semminek sincs vége. Azt már az olvasó képzeletére bízunk, hogy egy ilyen létesítmény, ahol sok a látogató, ahol rendszeresen autók hajtanak be egy szűk erdei úton – melynek elején ráadásul ott a tábla: *természetvédelmi terület* – milyen mértékben borítja fel a környező erdő békéjét és nyugalomát.

Magától értetődik, hogy a létesítményt szigorúan őrzik. Mint ahogy őrizni fogják a környékre települő exkluzív lakókörzeteket is. Bár a törvény előírja az erdők átjárhatóságát, nem nehéz kitalálni, hogy erre fel minden „idegen” gyanús lesz a biztonságiaknak...

– Hazudnék, ha azt mondanám, nem kell tartani a zöldfelületek csökkenését is eredményező lakótelepek és lakókörzetek bővülésétől – magyarázza Dauner Márton. – Általában is igaz, hogy az erdészeti szolgálatnak

óriási vállalkozói nyomással s kemény lobbyérdekekkel kell szembenéznie az erdő érdekében. Az egyik legkényesebb ügyünk ugyan nem érinti Budapestet, de mégis igen jellemző. Az M7-es autópálya kijelölt nyomvonala miatt ugyanis több hektáros erdőt akarnak kivágni az építők Balatonföldvár térségében. Az FM, illetve az Állami Erdészeti Szolgálat szerint azonban más vonalon is vezethetne az út, semmi szükség nincs az erdő megszüntetésére. Bíróság dönt majd az ügyben, az ítélet mindenképpen példaértékű lesz.

***

A törvény elvileg gátat szab a profitcentrikus mohóságának, hiszen kimondja, hogy erdőt csak igen indokolt esetben lehet teljesen kivágni. Ennek a mozzanatnak mindenképpen a közjót és a közérdeket kell szolgálnia. Például egy falusi vízmű megépítését, melynek másutt már nem tudtak volna helyet szorítani. Ám a törvények és a jogszabályok esetében minden csak értelmezés kérdése, az ügyvédek előbb-utóbb itt is meglelik majd a kiskapukat. S akkor nemcsak a hecsedlilekvár hiányzik majd az éléskamráinkból, hanem a budapestiek egyszer csak azt veszik észre: nem kapnak levegőt.

Sinkovics Ferenc